

Valtioneuvoston selvitys komission ehdotuksesta neuvoston päätökseksi vaarallisten jätteiden maanrajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskevan Baselin yleis-sopimuksen 16. osapuolikokouksessa Euroopan unionin puolesta otettavasta kannasta liittyen kyseisen sopimuksen tiettyjen artikloiden ja liitteiden muutoksiin

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 3.3.2023 ehdotuksensa (COM(2023) 109 final) neuvoston päätökseksi EU:n kannaksi Baselin sopimuksen osapuolikokouksessa koskien EU:n ehdotusta Baselin sopimuksen liitteen IV muuttamisesta ja Venäjän federaation ehdotusta sopimuksen 6 artiklan muuttamisesta. Näistä ehdotuksista keskusteltiin jo Baselin sopimuksen 15. osapuolikokouksessa (osa I heinäkuussa 2021 ja osa II kesäkuussa 2022) ja EU on ottanut niihin kantaa aiemmilla päätöksillään. EU:n kanta liitteen IV muuttamiseksi on määritetty neuvoston päätöksessä (EU) 2020/1829 ja Venäjän ehdotukseen neuvoston päätöksessä (EU) 2022/1025. Suomen kanta näihin on esitetty E-kirjeissä E 103/2020 vp ja E 32/2022 vp.

1.-12.5.2023 pidettävää Baselin sopimuksen 16. osapuolikokousta (COP16) varten tarvitaan uusi neuvoston päätös. Aiemmin laaditut neuvoston päätökset olivat 15. osapuolikokousta varten ja lisäksi nyt halutaan liitteen IV osalta toimia joustavasti erityisesti sellaisten ehdotettujen toimenpiteiden osalta, jotka eivät todennäköisesti saa riittävää kannatusta niiden hyväksymiseksi 16. osapuolikokouksessa.

Muutosehdotuksia käsitellään Baselin sopimuksen 16. osapuolikokouksessa 1.5.-12.5.2023 Genevessä, Sveitsissä, mihin mennessä Euroopan unionin on muodostettava kantansa.

Neuvoston päätösluonnosta käsiteltiin neuvoston kansainvälisen ympäristötyöryhmän kokouksessa 17.3.2023 ja neuvoston ympäristötyöryhmässä 20.3.2023. Alustavan aikataulun mukaan Coreper-käsittely tapahtuisi pääsiäisen jälkeen eli huhtikuun aikana.

Suomen kanta

Suomi tukee komission ehdotusta neuvoston päätökseksi, jossa ehdotetaan Baselin sopimuksen liitteen IV muuttamista ja tiettyihin liitteiden II ja IX kohtiin tehtävien muutosten hyväksymistä. Jos liitteen IV muuttamisesta ei päästä yksimielisyyteen, EU:n olisi osoitettava joustavuutta ja suostuttava poikkeamaan 15.osapuolikokouksessa esittämästä ehdotuksestaan, kunhan muutoksella saavutettaisiin samat tavoitteet kuin EU:n tekemässä ehdotuksessa eikä muutos heikentäisi jätteiden siirtoja koskevaa EU:n oikeudellista järjestelmää.

Lisäksi Suomi tukee komission ehdotusta neuvoston päätökseksi, jonka mukaan EU ei kannata Venäjän federaation esittämiä muutoksia yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohtaan. Muutokset tulisivat voimaan vasta pitkän ja raskaan menettelyn jälkeen, eikä tällaisen menettelyn käynnistäminen vaikuta kohtuulliselta muutoksen osalta, jonka tavoitteet voidaan saavuttaa muilla tavoin.

Edellä esitetyn mukaisesti Suomi tukee neuvoston päätöstä ja voi hyväksyä ehdotuksen neuvoston päätökseksi.

Pääasiallinen sisältö

Komission ehdotuksessa neuvoston päätökseksi on kaksi kokonaisuutta. Ensimmäinen koskee Baselin sopimuksen liitteitä IV (sis. jätteen hyödyntämis- ja loppukäsittelymenetelmät) sekä liitteiden II ja IX tiettyjä nimikkeitä. Euroopan unioni teki 15.osapuolikokoukseen ehdotuksen liitteen IV ja liitteiden II ja IX tiettyjen kohtien muuttamisesta. Liitteeseen IV ehdotettiin sisällytettäväksi yleinen johdanto, jossa määriteltäisiin termit loppukäsittely ja hyödyntäminen. Käsittelymenetelmien luetteloihin sisällytettäisiin kaikki käsittelymenetelmät, huolimatta siitä ovatko ne ympäristön kannalta hyväksyttäviä vai eivät. Myös esikäsittelymenetelmät sisällytettäisiin liitteeseen. Näin ollen sopimuksen vaatimukset käsittäisivät kaikki mahdolliset jätteenkäsittelymenetelmät. Ehdotuksessa nykyisiä käsittelymenetelmiä muutettaisiin sekä lisäksi esitetään lisättäväksi uusia käsittelymenetelmiä. Muutoksella halutaan huomioida tieteellinen, tekninen sekä muu kehitys ja päivittää käsittelymenetelmät vastaamaan paremmin nykyistä tilannetta.

Edellä mainitusta EU:n tekemästä ehdotuksesta keskusteltiin yleissopimuksen COP15-kokouksessa kesäkuussa 2022. Keskusteluissa monet sopimuspuolet katsoivat, että jotkin ehdotuksen osat olivat ongelmallisia, kuten ”uudelleenkäyttöön valmistelun” sisällyttäminen uutena jätehuoltotoimena, ”väliaikaisten toimien” sisällyttäminen liitteeseen IV, ja ns. kaiken kattavan lausekkeen (”catch-all”) käyttöönotto sellaisten toimien osalta, joita muut toimet eivät kata. COP15 päätti käsitellä EU:n ehdotusta uudestaan seuraavassa osapuolikokouksessa (COP16).

Komission ehdotuksessa neuvoston päätökseksi ehdotetaan, että EU tukisi edelleen tekemänsä liitettä IV koskevan ehdotuksen hyväksymistä. Jotta EU:n tekemästä ehdotuksesta päästäisiin yksimielisyyteen, EU:n on kuitenkin toimittava joustavasti erityisesti sellaisten ehdotettujen toimenpiteiden osalta, jotka eivät todennäköisesti saa riittävää kannatusta niiden hyväksymiseksi tulevassa osapuolikokouksessa. EU:n tulisi osoittaa joustavuutta ja olisi suostuttava poikkeamaan ehdotuksestaan, jos muutoksella saavutettaisiin samat tavoitteet kuin EU:n tekemässä ehdotuksessa eikä muutos heikentäisi jätteiden siirtoja koskevaa EU:n oikeudellista järjestelmää.

Neuvoston päätösluonnoksen toinen kokonaisuus koskee Venäjän Federaation tekemää ehdotusta muuttaa Baselin sopimuksen tekstiä. Komission ehdotuksessa neuvoston päätökseksi ehdotetaan, että Euroopan unioni vastustaisi Venäjän federaation tekemää ehdotusta muuttaa Baselin yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan ensimmäistä virkettä. Venäjä on ehdottanut, että sopimukseen lisättäisiin 30 päivän määräaika, jonka kuluessa tuontimaan olisi annettava ilmoittajalle vastaus (suostumus suunniteltuun siirtoon, siirron kieltö tai lisätietopyyntö). Tällä hetkellä vastaukselle ei ole lainkaan määräaika. Lisäksi Venäjä ehdottaa, että korvataan sanojen 'ehdoitta' ja 'kieltää' välillä oleva pilkku sanalla 'tai'. Muutosehdotuksella Venäjä haluaisi ratkaista niitä haasteita, jotka liittyvät mm. ilmoitusten lähettämiseen ja niihin vastaamiseen.

EU:n kannalta Venäjän ehdottama muutos vaikuttaisi ainoastaan niin sanottuun luokittelemattomaan jätteeseen. Kyseiseen jätteeseen sovelletaan etukäteen annettua suostumusta koskevaa menettelyä jätesiiroasetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii ja iv alakohdan nojalla. Muutos tarkoittaisi, että tällaisissa tapauksissa tuontimaan olisi annettava ilmoittajalle 30 päivän kuluessa vastaus sellaisen siirron osalta, joka on peräisin unionista ja jonka määränpää on OECD:n ulkopuolinen maa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotuksen oikeusperustana on sopimuksen Euroopan unionin toiminnasta (SEUT) 192.1 ja 218.9 artiklat.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asiaa ei käsitellä Euroopan parlamentissa.

Kansallinen valmistelu

(EU23) EU-asioiden komitean alainen ympäristöjaosto, kirjallinen menettely 22.3.2023-23.3.2023.

Eduskuntakäsittely

Perustuslain 97 §:n mukainen tiedoksianto eduskuntaan.

E 103/2020 vp

E 32/2022 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Jätteiden siirtoja maasta toiseen säädellään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) No. 1013/2006 jätteiden siirrosta, jota sovelletaan sellaisenaan Euroopan talousalueella. Jätedirektiivissä 2008/98/EC säädetään tavoitteista ja toimenpiteistä, joilla pyritään mm. vähentämään jätteen syntymistä sekä vähentämään jätteen syntymisen ja jätehuollon aiheuttamia haittavaikutuksia ympäristölle sekä ihmisen terveydelle. Baselin sopimuksen liitteiden muutokset pannaan täytäntöön EU:n jätteensiiroasetuksen muutoksella. Baselin sopimuksen liitteen IV muutos tulee lisäksi sisällyttää jätedirektiivin liitteisiin I-II, ja näin se tulee myös kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Baselin sopimuksen liitteen IV eli jätteen käsittelymenetelmien muutosehdotuksesta arvioidaan koituvan vain vähäisiä taloudellisia vaikutuksia Suomessa. Muutokset selventävät käsittelymenetelmien luokittelua ja sujuvoittavat luokittelun soveltamista käytännössä. Muutokset ovat luonteeltaan teknisiä ja näin ollen vaikutusten voidaan olettaa kohdistuvat eniten viranomaisten ylläpitämiin jäteraportointijärjestelmiin, joihin tulee tehdä muutoksia. Nämä muutokset voidaan toteuttaa olemassa olevien määrärahojen puitteissa.

Venäjän Federaation ehdotuksesta muuttaa yhtä lausetta sopimuksen artiklassa 6 ei arvioida aiheutuvan taloudellisia vaikutuksia Suomessa. Ehdotus koskisi käytännössä vain luokittelemattomien jätteiden vientejä OECD:n ulkopuolelle ja tällaisia vientejä ei Suomesta ole viime vuosien aikana ollut lainkaan.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2023) 109 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Marja-Riitta Korhonen, ympäristöministeriö, p. 0295 251 299 ja 050 465 1609

VAHVA-tunnus

EU/562/2023

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite